

Owady pasożytnicze wyhodowane z larw i poczwerek zwójki różoweczki – *Archips rosanus* L. (*Lepidoptera*, *Tortricidae*) zebranych na krzewach ozdobnych w Lublinie

Parasitic insects reared from larvae and pupae of *Archips rosanus* L. (*Lepidoptera*, *Tortricidae*) collected on ornamental shrubs of Lublin

JOLANTA NAPIÓRKOWSKA

Katedra Entomologii AR, ul. Króla Leszczyńskiego 7, 20-069 Lublin

ABSTRACT. Nine species of parasitic *Hymenoptera* and four species of parasitic *Diptera* were reared from larvae and pupae of *Archips rosanus* L. (*Lepidoptera*, *Tortricidae*). The overall parasitization ratio was estimated at 44% in 1984 and at 50% in 1985.

Wstęp

Larwy *Archips rosanus* L. należą do zespołu zwójek powszechnie występujących w sadach a także na roślinach ozdobnych. Larwy zwójki różoweczki żerując w sprzędzonych liściach obniżają wartość dekoracyjną wielu krzewów i drzew (BOGATKO, 1986; BURDAJEWICZ, 1973; BURDAJEWICZ, KOKOT, 1978).

Do czynników regulujących liczebność *A. rosanus*, należy zaliczyć zespół około 30 gatunków pasożytniczych błonkówek i muchówek (MEY, 1987). Na terenie sadów w Polsce spasożytowanie zwójki różoweczki waha się od 0 do 11% (MICZULSKI, KOŚLIŃSKA, 1976).

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie składu gatunkowego owadów pasożytniczych larw i poczwerek *A. rosanus* oraz określenie nasilenia tych pasożytów w stosunku do żywiciela.

Teren badań i metody

Dorastające larwy i poczwarki *A. rosanus* zbierano w latach 1984–1985 na terenach zielonych osiedla mieszkaniowego im. Marii Konopnickiej w zachodniej części Lublina; na których nie prowadzono żadnych zabiegów chemicznych przeciwko szkodnikom.

Larwy zwójki różoweczki żerowały głównie na rosnących w grupach po 5–10 krzewów dereniach – *Cornus sanguinea* L., porzeczki żółtej – *Ribes aureum* PURSCH. i róży – *Rosa rubiginosa* L. – a także choć mniej licznie – na rosnących pojedynczo krzewach śnieguliczki – *Symphoricarpus albus* (L.) BLAZE, tamaryszka – *Tamarix gallica* L., tawuły – *Spirea salicifolia* L. i złotokapu – *Laburnum anagyroides* MED. Owady zbierano w dniach 22 VI 1984 i 13 VI 1985, zbierając

Tab. 1. Przebieg wylotów i liczebność pasożytów uzyskanych w hodowli larw i poczwarek *Archips rosanus* L. zebranych na krzewach ozdobnych w Lublinie w latach 1984–85.

Time of appearance and number of parasitoids reared from larvae and pupae of *Archips rosanus* L. collected from ornamental shrubs in Lublin in years 1984–85.

Gatunek Species	1984		1985	
	Daty wylotu Time of appearance	Liczba osobników Number of specimens	Daty wylotu Time of appearance	Liczba osobników Number of specimens
<i>Archips rosanus</i> L.	30 VI–19 VII	40	27 VI–16 VII	43
Ichneumonidae				
1. <i>Phytodietus segmentator</i> GRAV.	12 VII–27 VII	13	8 VII–27 VII	7
2. <i>Trichomma enecator</i> ROSSI	7 VII–14 VII	8	3 VII–15 VII	12
3. <i>Campoplex</i> sp.	7 VII	1	3 VII	1
4. <i>Diadegma</i> sp.	30 VI	1	3 VII	1
5. <i>Mesochorus</i> sp.	13 VII	1	–	–
Braconidae				
1. <i>Apanteles ater</i> RATZ.	7 VII	1	1 VII–12 VIII	7
2. <i>A. laevigatus</i> RATZ.	3 VII	3	–	–
3. <i>Macrocentrus thoracius</i> NEES	12 VII	1	–	–
4. <i>Meteorus</i> sp.	13 VII	2	–	–
Tachinidae				
1. <i>Pseudopericheta insidiosa</i> R.–D	7 VII–10 VIII	12	27 VI–15 VIII	51
2. <i>Eumea mitis</i> MEIG.	–	–	28 VI–15 VII	2
3. <i>Elodia morio</i> FALL.	11 VII–15 VII	6	2 VII–15 VII	2
4. <i>Nemorilla floralis</i> FALL.	–	–	8 VII	1

po 10 zwiniętych liści z 10 krzewów derenia oraz wszystkie widoczne uszkodzenia z pozostałych krzewów. Ogółem przejrano 40 roślin. Larwy *A. rosanus* hodowano w laboratorium.

Pasożytnicze *Hymenoptera* oznaczył prof. dr. hab. BARTŁOMIEJ MICZULSKI, a *Diptera* – doc. dr hab. AGNIESZKA DRABER-MOŃKO, za co im serdecznie dziękuję.

Omówienie wyników

Larwy *A. rosanus* przepoczwarzyły się w trzeciej dekadzie czerwca i pierwszej dekadzie lipca. Wyloty imagines zwójki różóweczki notowano w trzeciej dekadzie czerwca do końca drugiej dekady lipca. Wyloty pasożytniczych

Tab. II. Udział pasożytniczych owadów w regulacji liczebności larw i poczwaw *Archips rosanus* L. wstępujących na krzewach ozdobnych w Lublinie w latach 1984–85.

Frequency of parasitic insectic in number control of larvae and pupae of *Archips rosanus* L. occurring on ornamental shrubs in Lublin in years 1984–85.

Pasożyty Parasitoids		Liczba i % larw i poczwarek <i>A. rosanus</i> opanowanych przez pasożyty Number and % parasitization ratio of larvae and pupae	
		1984	1985
HYMENOPTERA		35(29,1)	28(16,8)
<i>Phytodietus segmentator</i> GRAV.		13(10,8)	7(4,2)
<i>Trichomma enecator</i> ROSSI		8(6,7)	12(7,2)
pozostałe – remained		14(11,6)	9(5,4)
DIPTERA		18(15,0)	57(34,1)
<i>Pseudopericheta insidiosa</i> R.-D		12(10,0)	51(30,5)
pozostałe – remained		6(5,0)	6(3,6)
Larwy i poczwarki żywiciela	spasożytowane parasitized	53(44,2)	85(50,9)
Larvae and pupae of the host	zebrane collected	120(100)	167(100)

owadów obserwowano do końca lipca. W 1984 r. około 33% badanej populacji *A. rosanus* osiągnęło stadium doskonałe a w 1985 r. około 26%. Odpowiednio spasożytowanych larw i poczwarek *A. rosanus* około 44% i 51%. Najbardziej efektywnymi pasożytami okazały się trzy gatunki: *Phytodietus segmentator*

GRAV., *Trichomma enecator* ROSSI i *Pseudopericheta insidiosa* R.-D, powoduje zamarcie około 28% badanej populacji w 1984 i około 42% w 1985 r. Pozostałe entomofagi zniszczyły około 17% larw i poczwerek zwójki w 1984 r. i około 9% w 1985 r.

Większość pasożytów kończyła rozwój w dorosłych larwach *A. rosanus*, były to gąsieniczki: *Phytodietus segmentator*, *Diadegma* sp., *Campoplex* sp. i *Mesochorus* sp. a także męczelki: *Apanteles laevigatus* RATZ., *A. ater* RATZ., *Macrocentrus thoracicus* NEES i *Meteorus* sp. Wymienione entomofagi spowodowały zamarcie około 22% larw żywiciela w 1984 r. i około 10% w 1985 r. Z poczwerek *A. rosanus* uzyskano rączyce: *Eumea mitis* MEIG., *Elodia morio* FALL., *Nemorilla floralis* FALL. i *Pseudopericheta insidiosa* oraz jeden gatunek gąsienicznika – *Trichomma enecator*; pasożyty te wyleciały z około 22% poczwerek żywiciela w 1984 r. i aż z około 41% w 1985 r. Rączyce: *Pseudopericheta insidiosa* i *Elodia morio* nie były dotychczas wyhodowane ze zwójki różoweczki, pozostałe owady pasożytnicze wykazano z tego żywiciela (MICZULSKI, ANASIEWICZ, 1972; MICZULSKI, KOŚLIŃSKA, 1976).

Wnioski

Na terenach zielonych Lublina, na których nie prowadzono zabiegów chemicznych około 50% zwójki różoweczki, żerującej na krzewach ozdobnych zamierało wskutek spasożytowania przez błonkówki i muchówki. Było to niewątpliwie ważnym czynnikiem regulującym liczebność szkodnika.

SUMMARY

Larvae and pupae of *Archips rosanus* L. were collected on ornamental shrubs in urban green areas of Lublin. The pest was reared for parasites emergence under laboratory conditions. The most numerous parasites were *Phytodietus segmentator* GRAV., *Trichomma enecator* ROSSI (*Hymenoptera*, *Ichneumonidae*) and *Pseudopericheta insidiosa* R.-D (*Diptera*, *Tachinidae*). The kill caused by these species was at 28% in 1984 and at 42% in 1985, by the other parasitic insects at 17% in 1984 and at 9% in 1985. The parasites play an important role in population number control of *Archips rosanus*.

PIŚMIENNICTWO

- BOGATKO W., 1986: Szkodniki drzew i krzewów ozdobnych w środowiskach zurbanizowanych cz. 1. *Owady. Ochr. Roślin*, **10**: 18–21.
- BURDAJEWICZ S., KOKOT J., 1978: Skład gatunkowy zwójek (*Tortricidae*, *Lepidoptera*) występujących na różach w okolicach Poznania. *Roczn. AR Poznań*, **98**: 25–35.
- BURDAJEWICZ S., 1973: Zwójki (*Tortricidae*) – szkodniki róż. *Ochr. Roślin*, **3**: 25–26.
- MEY W., 1987: Der Parasitenkomplex des Hekenwicklers, *Archips rosana* (LINNE), im Havelländischen Obstbauggebiet. *Beitr. Ent.*, **37**: 159–167.
- MICZULSKI B., ANASIEWICZ A., 1972: Materiały do znajomości pasożytniczej entomofauny kompleksu motyli zwójkowatych (*Tortricidae*) występujących na porzeczce czarnej – *Ribes nigrum* L. i czerwonej – *R. rubrum* L. oraz na agreście – *R. grossularia* L. w okolicach Lublina. *Pol. Pismo Ent.*, **42**: 211–222.
- MICZULSKI B., KOŚLIŃSKA M., 1976: Pasożytnicza entomofauna motyli zwójkowatych (*Tortricidae*) występujących w sadach jabłoniowych w niektórych rejonach Polski. *Pol. Pismo Ent.*, **46**: 165–178.